

JAARVERSLAG 2014

STICHTING DE TOEVLUCHT UTRECHT

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	Pag.2
Inleiding	Pag.3
Het bestuur	Pag.3
De start	Pag.4
Organisatie van de opvang	Pag.5
Contacten met de gemeente	Pag.7
Tot slot	Pag.8

VOORWOORD

2014 was het eerste volledige jaar dat De Toevlucht Utrecht invulling gaf aan haar doelstellingen. De op 19 december 2013 gestarte nachtopvang voor ongedocumenteerde mannen was het gehele jaar 2014 open. De openstelling had verschillende beslismomenten omdat de financiering periodiek verschilde. Van een opvang onder protest werd het een opvang voor ongedocumenteerden die opnieuw over hun toekomst in gesprek konden gaan en in november werd het een meer stabiele organisatie. Het was een jaar waarin veel ervaring werd opgedaan en waarin veel geleerd werd. De betrokkenheid van velen was geweldig. Iedere nacht waren er twee of drie vrijwilligers op De Toevlucht aanwezig. Aanvankelijk wakend maar vanaf 30 juni was er gelukkig de mogelijkheid om te slapen. Ook in ondersteunende zin hebben velen zich ingezet. De dankbaarheid voor al die inzet en betrokkenheid is groot.

INLEIDING

Stichting De Toevlucht Utrecht is opgericht op 11 december 2013, de datum waarop de stichtingsakte bij de notaris werd ondertekend. In de stichtingsakte is de doelstelling van de stichting als volgt geformuleerd:

“De doelstelling van de stichting is het bieden van een veilig avond- en nachtverblijf voor ongedocumenteerde medemensen in de Utrechtse samenleving en verder al hetgeen hiermee in de ruimste zin verband houdt.

De stichting probeert het doel onder meer te bereiken door:

- »—» a. het in standhouden van een avond- en nachtverblijf;
- »—» b. het verschaffen van door de doelgroep aangegeven noodzakelijke middelen passend bij voornoemde onder a.;
- »—» c. het creëren van bewustwording op het gebied van mensenrechten en migratie;
- »—» d. het samenwerken met andere organisaties en instellingen;
- »—» e. het verwerven van financiële en andere middelen.

De stichting probeert haar doel te bereiken via alle wettelijke middelen”.

Het belangrijke argument voor het oprichten van de stichting en de nachtopvang was:

“Het is onbestaanbaar en inhumain dat ongedocumenteerden in Utrecht geen brood, bad en bed hebben”. De initiatiefnemers vonden dat de opvang sober moest zijn en aanvullend op bestaande voorzieningen. De opvang was in eerste aanleg een winternachtopvang.

HET BESTUUR

Het bestuur bestond in 2014 uit de volgende personen:

Voorzitter:	Rutger Oolbekkink
Penningmeester:	Bert Belle
Secretaris:	Jan de Kruijff
Leden:	Gerard Luiten, Wim Bos en Frank Vader (vanaf medio juni)

Adviseurs waren: Marieke Witzier (tot 1 oktober) en Marieke Sillevius Smit.

Coördinator van de nachtopvang was Ageeth Weelink.

Contactpersonen voor de gasten: Marieke Witzier (tot 1 oktober 2014, daarna bestuurslid) en Renée Brouwer (van 1 oktober tot het eind van het jaar).

Geestelijke begeleiding voor de gasten werd verzorgd door Marieke Sillevius Smit, pastor in dienst van het Diaconaal Missionair Orgaan (DMO) van de Protestantse gemeente Utrecht (PGU).

DE START

In oktober 2013 werden er serieuze plannen gemaakt voor het inrichten en organiseren van een winternachtopvang voor ongedocumenteerde mannen. De initiatiefgroep die de plannen vorm gaf, werd gevormd door Rutger Oolbekkink, Marieke Witzier, Marieke Sillevius Smit en Jan de Kruijf. Zij wisten dat voor het realiseren van een nachtopvang 3 zaken belangrijk waren:

- »»» 1. Vrijwilligers die de opvang van de ongedocumenteerden zouden kunnen begeleiden
- »»» 2. Een ruimte om de mannen te laten slapen
- »»» 3. Geld om de noodzakelijke kosten te kunnen betalen

Via het netwerk van de initiatiefgroep werden er snel veel vrijwilligers gevonden die de opvang wilden begeleiden. Een ruimte werd ook snel gevonden. De PGU was bereid om de bovenzaal van De Prinsenhof aan de Eykmanlaan in Tuindorp om niet ter beschikking te stellen. En 3 organisaties waren bereid om een financiële bijdrage te leveren. Het DMO van de PGU en de Katholieke Charitas Utrecht van Utrecht (KCU) wilden ieder €12.500 doneren en Kerk in Actie zegde €7.500 toe. Zij gaven hun bijdragen onder protest, omdat ze van mening waren dat de opvang van mensen zonder een dak boven hun hoofd een taak is van de burgerlijke overheid. De opdracht die de donaties vergezelde was dan ook dat de initiatiefgroep veel energie zou steken in het bewerken van de bestuurders van de stad Utrecht met als doel dat "Utrecht" de opvang zelf ter hand zouden gaan nemen. Voor het DMO en de KCU was het ook belangrijk dat één of meer vertegenwoordigers van de Stichting Beheer OMDUW deel zou uitmaken van het bestuur van de nachtopvang.

Na een "valse start" op 16 december, waarbij de brandweer dreigde het pand te ontruimen opende De Toevlucht op 19 december 2013 de winternachtopvang voor ongedocumenteerde mannen in Utrecht. Bij de voorbereiding en de start maakten de initiatiefnemers dankbaar gebruik van de kennis van het Leger des Heils (LdH), STIL, de Sleep Inn, de PGU en de brandweer.

ORGANISATIE VAN DE OPVANG

De dagelijkse leiding van de nachtopvang was in handen van een betaalde coördinator (0,5 fte). Zij roosterde voor de begeleiding vrijwilligers (nachtwachten) in en coördineerde het wassen van beddengoed en handdoeken, het kopen van brood e.d. en de ICT. Daarnaast was zij het eerste aanspreekpunt voor de vrijwilligers.

Om de nachtopvang goed te laten functioneren was er een draaiboek gemaakt waarin de taken en de uitvoering van de taken beschreven staan. Daarin werden rechten en plichten voor de gasten en de vrijwilligers geformuleerd. Het is het belangrijkste document. Belangrijke zaken waren o.a. de brandveiligheid en sancties bij wangedrag. Ten aanzien van de sancties en problemen was er een contactpersoon voor de gasten beschikbaar op basis van een vrijwilligersvergoeding.

Voor de toelating van de ongedocumenteerden was er een voorgesprek nodig. Dat gesprek werd voornamelijk gevoerd door medewerkers van STIL. Als uit het gesprek voldoende duidelijk was dat het om een ongedocumenteerde persoon van buiten de EU ging, werd een voucher afgegeven. Gasten met ernstige psychische of medische problemen werden in principe niet in de opvang toegelaten. In de eerste maanden hield De Toevlucht zelf tweemaal per week een spreekuur voor het entreegesprek. Dit spreekuur verviel toen er geen gebruik van werd gemaakt.

Met de voucher had de ongedocumenteerde toegang tot de nachtopvang. In de startfase werden er ook ongedocumenteerden vanuit de Sleep Inn ontvangen, omdat die nachtopvang vaak overvol was. Telefonisch overleg met Sleep Inn over deze gasten verliep in een prettige sfeer. De eerste weken werden de gasten bij de Sleep Inn opgehaald. De gasten die opgevangen werden, noteerden de vrijwilligers op een lijst.

De vrijwilligers die als nachtwacht werkten kregen een korte opleiding. Ze liepen in aanvang een nacht mee met de Sleep Inn en werden daarna door bestuursleden, initiatiefnemers en coördinator ingewijd in de spelregels van de eigen nachtopvang. Een aantal nachtwachten volgde de BHV-cursus (Bedrijfshulpverlening). Voor alle nachtwachten was het belangrijk om het vluchtplan bij brand goed te kennen. Bij calamiteiten konden de nachtwachten gebruik maken van de beveiligers van het Leger des Heils (LdH). De nachtwachten hadden als taak de gasten goede zorg aan te bieden in een sfeer van warmte. Zij hadden niet als taak te zorgen voor een psychologische en mentale begeleiding.

De nachtopvang bood de gasten naast koffie een ontbijt aan. De praktijk was echter dat veel gasten 's avonds al een boterham aten en uiteraard ook 's morgens. De opvang ging in aanvang open om 21.00 uur. Later werd dit 20.00 uur. 's Morgens moesten de gasten om 8.00 uur vertrekken. Deze tijden hadden te maken met het feit dat veel vrijwilligers een baan hebben. Een aparte groep vrijwilligers zorgde in de periode tot 1 juli voor de inkoop van de boodschappen. Bakker Nepelenbroek zorgde in die periode voor gratis brood. Na de verhuizing naar de Oudwijkerveldstraat werden de boodschappen gedaan door het LdH. Regelmatig kregen we van particulieren maaltijden en belegde broodjes aangeboden. Een hoogtepunt vormde de vele kerststollen. Een andere groep zorgde tot 1 juli voor het wassen van het linnengoed en de handdoeken. Na 1 juli konden de nachtwachten dit intern bij het LdH regelen.

In De Prinsenhof waren er 30 slaapplekken. Bij het LdH beschikken we over 24 slaapplekken. In de periode tot 1 november maakten 36 gasten meer of minder frequent gebruik van de nachtopvang. Tot 1 juli sliepen er gemiddeld 25 gasten in opvang. In de zomerperiode, tijdens het onderzoek van de gemeente over de toekomst van de gasten, nam het aantal af tot 10. Na 1 november waren er 30 gasten die gebruik wilden maken van de opvang. Gemiddeld sliepen er 18 gasten bij De Toevlucht.

De opvang verliep vrijwel zonder incidenten. Een enkele maal werd er een schorsing aangezegd en soms werd er daadwerkelijk geschorst. In het algemeen verliep de opvang in goede harmonie. Dit bleek ook tijdens de barbecue die we begin augustus hielden. Van dat feest zijn er mooie beelden van de verbroedering die er vaak is.

Het bestuur vergaderde in principe éénmaal per maand. Deze vergaderingen werden vaak bijgewoond door de coördinator, de contactpersoon voor de gasten en de adviseurs. Frequent was er overleg over de dagelijkse gang van zaken (het werkoverleg). Met de nachtwachten werd regelmatig overleg gevoerd. Naast het overleg informeerde de coördinator en/of het bestuur de nachtwachten per mail over zaken die van belang waren voor het functioneren van de opvang. In de periode in De Prinsenhof hadden we driemaal overleg met de buurtbewoners. In de Oudwijkerveldstraat werd het contact met de buurt door het LdH onderhouden. De coördinator nam deel aan de vergaderingen van het hulpverlenersoverleg (een overleg van de diverse organisaties die zich bezig houden met vluchtelingen).

Op verschillende momenten had De Toevlucht contact met de pers. Zowel het AD, RTV Utrecht als DUIC (De Utrechtse Internetkrant) besteedden meer dan eens aandacht aan het initiatief. Er waren interviews met het AD, Trouw, de Utrechtse Straatkrant en de plaatselijke radiozender. Meestal werden één of meer van onze gasten en nachtwachten betrokken bij de contacten met de pers. We schreven artikelen in Utrechtse Stemmen (het blad van de USRK), in Kerk in de Stad, in Op Dreef (het wijkblad van de Johannescentrumgemeente) en in Wijs (het blad van de EUG). De sociale media-kanalen van De Toevlucht kregen in korte tijd zeer veel volgers. Zowel ondersteunende kerken en organisaties als ook de vrijwilligers kregen met grote regelmaat een nieuwsbrief toegestuurd. Zodoende werden zij geïnformeerd over het reilen en zeilen van de opvang en over onze gasten.

Op diverse plaatsen werden door bestuur en vrijwilligers inleidingen gehouden over het werk van De Toevlucht. O.a. voor Groen Links, het Diaconaal Platform Utrecht, de Ludgerusparochie en de Nieuwe Kerk. Ook verzorgden we rapportages voor de geldgevers en de politieke partijen.

Onze gasten maakten in de dagopvang bij Villa Vrede mooie schilderijen die uitdrukking gaven aan wat zij beleefd hadden. Deze schilderijen zijn afgedrukt op ansichtkaarten die in brede kring verspreid werden. De schilderijen werden in november geëxposeerd in Kopi Susu in de Kanaalstraat. In de kerstperiode werden de ansichtkaarten verspreid.

CONTACTEN MET DE GEMEENTE

Na de start van de opvang werd er door De Toevlucht contact gezocht met B&W van de gemeente Utrecht. De nieuwe burgemeester bezocht De Toevlucht kort na zijn aantreden, begin januari. Tijdens de nieuwjaarsreceptie zei hij dat het fatsoenlijk is als je als overheid ongedocumenteerden opvangt. In de periode na de gemeenteraadsverkiezingen kwamen diverse politieke partijen de nachtopvang bezoeken en hadden we overleg met hen, vaak in aanwezigheid van één van de gasten.

Regelmatig had het bestuur van De Toevlucht contact met de ambtenaren van de Dienst Maatschappelijk Ontwikkeling van de gemeente. In eerste instantie werd gesproken over het protest waaronder kerken de winternachtopvang financierden. We confronteerden de gemeente met artikel 11 van het internationale verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van het Handvest van de Mensenrechten en op de "immediate measure" van het Europese Comité voor Sociale Rechten van de Raad van Europa. Het gemeentebestuur gaf aan dat het uitvoering geven van artikel 11 en de "immediate measure" een zaak voor onze regering is.

Na de verkiezingen sloot een aantal partijen bij de coalitiebesprekingen een akkoord. In dit akkoord werd de opvang onvoldoende concreet genoemd. Dat was voor vrijwilligers en bestuur van De Toevlucht aanleiding om te gaan demonstreren. Mede door de grote inzet van de nachtwachten was er op 15 mei 2014, voorafgaande aan de raadsvergadering, een grote groep mensen op het Stadhuisplein bijeen (meer dan 200). Daar werd gesproken door de diverse partijen en de nieuwe wethouder, Margriet Jongerius. De wethouder kreeg toen ook een door veel mensen ondertekende petitie overhandigd. In de raadsvergadering na de demonstratie meldde de wethouder dat ze een onderzoek wilde instellen naar de dossiers van onze gasten mits deze ermee instemden. Door het onderzoek hoopte de wethouder inzicht te krijgen in de mogelijkheden die er nog waren voor onze gasten (alsnog een verblijfsvergunning, toch uitzetten en/of een medische behandeling). Tijdens de onderzoeksperiode was zij bereid om de kosten van de opvang te betalen. Daarmee werd de zorg voor de ongedocumenteerden een gezamenlijk zorg. De huisvesting werd eerst door de PGU en daarna door het LdH gratis ter beschikking gesteld, De Toevlucht leverde vrijwilligers en de gemeente financierde de kosten. De gemeentelijke financiering betekende het einde van de protestfase van de opvang.

Continuering van de opvang voor ongedocumenteerden in de toekomst zou volgens de wethouder later opnieuw bezien moeten worden. Ten tijde van de demonstratie werden op diverse plaatsen in de stad posters opgehangen en op heel veel plaatsen trokken plaklabels van De Toevlucht de aandacht.

In september diende de Toevlucht een plan met begroting in bij de gemeente. In dit plan waren een gratis gebouw van het LdH en vrijwilligers en organisatie door De Toevlucht opgenomen. De gemeente werd met kracht van argumenten er opnieuw op gewezen dat de overheid als taak heeft voor iedere dakloze, en dus ook voor de ongedocumenteerden, bad, brood en bed te verzorgen. Ook het Europese Comité voor Sociale Rechten van de Raad van Europa kwam met een definitieve uitspraak en droeg de Nederlandse overheid op om zorg te dragen voor brood, bad en bed voor ongedocumenteerden. De gemeenteraad nam het voorstel van De Toevlucht op 6 november onveranderd over en gaat de nachtopvang voor ongedocumenteerden tot 1 juli 2015 voor haar rekening nemen. Essentieel daarbij is dat de gasten begeleiding krijgen van Vluchtelingenwerk, het ex AMA-team, SHIP, Stil etc. Dit besluit leidde tot een organisatie die voor langere tijd zekerheid kan bieden.

TOT SLOT

De opvang van ongedocumenteerde mannen door de stichting De Toevlucht is zinvol, omdat:

- »—» 1. De mannen sinds lange tijd binnen konden slapen en ze rust vonden om beter na te denken over hun toekomst.
- »—» 2. De kennis van ongedocumenteerden bij diverse mensen in de samenleving in belangrijke mate vergroot werd.
- »—» 3. De eenvoudige begeleiding van de gasten hen het gevoel heeft gegeven dat ze niet vergeten waren.
- »—» 4. Leden van kerken en daarbuiten op verschillende wijze konden meedoen in het helpen van ongedocumenteerden (giften en daadwerkelijke inzet).
- »—» 5. Het bestuur van de gemeente Utrecht nadrukkelijk bepaald is bij de problematiek van de uitgeprocedeerde asielzoeker die niet is uitgezet.
- »—» 6. Verschillende organisaties in Utrecht bij de opvang zodanig hebben samengewerkt dat dit voor een toekomstige samenwerking een grote stimulans kan zijn.
- »—» 7. Vrijwilligers hun inzet als een verrijking hebben ervaren. De Toevlucht werd een plek waar een wederkerige gelijkwaardige verstandhouding tussen de gasten en de vrijwilligers ontstond.

De nachtopvang van ongedocumenteerde mannen blijft nodig zolang er vluchtelingen naar Nederland en dus ook naar Utrecht komen. De Toevlucht Utrecht zal met veel inzet de overheid blijven wijzen op de noodzaak van brood, bad en bed voor iedere dakloze van buiten Europa. Zij zal dit waar mogelijk of wenselijk is samen met anderen doen. Daarbij zal samengaan een efficiëntere inzet mogelijk maken.

Zowel de vrijwilligers als het bestuur kijken met dankbaarheid terug op het afgelopen jaar. We zijn blij dat we het vele werk ten dienste van de ongedocumenteerde mannen in 2014 hebben mogen doen.

Utrecht, april 2015